

ISBN: 978-625-7014-63-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 272

Tarih

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Editör

Samet Tınas

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

İrem Sönmez

Kapak

Harun Tan

1. BASKI

Nisan 2020
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212.412 17 00

Kapak görselleri: Hitler'in nutuk provaları sırasında kişisel fotoğrafçısı Heinrich Hoffmann tarafından çekilen stüdyo fotoğrafları.

© **Kitabın orijinal adı: Hitler of History**

Eserin Türkiye hakkı Aslı Karasul Telif Ajansı aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Hitler Problemi

JOHN LUKACS

ÇEVİRİ

İBRAHİM KAPAKLIKAYA

KETEBE

John Lukacs

Macaristan doğumlu Amerikalı tarihçi. Tarihe bakışı ile büyük ilgi çeken yazar, Chestnut Hill College'da 1947-1994 yılları arasında dersler verdi. Aynı zamanda John Hopkins, Columbia, Princeton gibi önemli üniversitelerde misafir öğretim üyesi olarak görüşlerini aktardı.

Lukacs kendisini "tutucu" olarak adlandırıyor. İsmi etkili hikayeci anlatım tarzı nedeniyle Jacques Gibbon, Jacques Barzun, George Kennan and Samuel A. Huntington gibi isimlerin arasında yer alıyor. Şimdiye kadar birçoğu çok satan 20'ye yakın kitap yazdı.

Tarihsel düşünce konusundaki tepki ve anlayışı onu Tarih Bilinci konusunda bir klasik haline getirdi. *Five Days in London, Second World War* gibi artık temel tarih kitabı sayılan eserler kaleme aldı. 2019 yılında hayata gözlerini yumdu.

İçindekiler

Önsöz ve Teşekkür / 9

1 - TARİH YAZIMI PROBLEMLERİ / 11

Tarihî Bilginin Maksadı • Hitler'e Duyulan Olağanüstü İlgi • Bu İlginin
Gelişim ve Devamlılığı • Tarihçiler Tarafından Hitler'in Davranış
Biçimleri • Bu Davranış Biçimlerinin Evrimi • Tarih ve Biyografi
İlişkisi • Temel Problemler • Belge Problemleri • Bilgimizin Sınırları

2 - HİTLER'İN FİKİRLERİ NEREDE NETLEŞTİ? VİYANA'DA MI? YOKSA MÜNİH'TE Mİ? / 67

Hitler'in Kendi Anlatımı • Tarihçilerin Kabulü • Tutarsız Deliller •
Münih'in Önemi • Bazı Fizikî ve Zihnî Özellikler •
Hayatındaki Dönüm Noktaları

3 - GERİCİ Mİ? YOKSA DEVRİMCİ Mİ? / 93

Tanımlar Problemi • Hitler'in Devrimci Söylemi • Muhafazakarlara
Çağrı • Devrimci Başarıları • Bir İkilik Sorunu • Yeni Tür Bir Devrimci

4 - DEVLET, HALK, IRK, MİLLET / 133

Yetersiz "Totaliterlik" Sınıflandırması • Hitler ve Devlet •
İrkçılığı • Vatanseverler ve Milliyetçiler • Aşırı Milliyetçiliğin
Örneği Olarak Hitler

5- DEVLET ADAMI VE STRATEJİST / 149

Hitler'in Devlet Adamlığına Yeterince İlgi Gösterilmemiştir • Devlet Adamı ve Stratejist Olarak Kabiliyetleri • Münih ve Rus Muamması Hakkında Sorular • Savaş Esnasındaki Hedefleri • Rusya'ya Saldırma Kararı • Amerika Birleşik Devletleri Hakkındaki Değerlendirmesi • "Frederikçi" Dönüm Noktası • Yeniden Toparlanabilme Kabiliyeti • Müttefik Koalisyonunu Bölme Hedefi • Son Mağlubiyetle Yüzleşme: İnatçılık mı Tutarlılık mı, Yoksa Her İkisi mi?

6 - YAHUDİLER: TRAJEDİ VE SIR / 199

Hitler ve Yahudiler: Bir Tarih Yazımının (historiografi) Evrimi • Takıntısının Motifleri • Politikalarının Gayeleri • Bilgi Seviyesi

7 - TARİHİN BİR BÖLÜMÜ MÜ? YOKSA YALNIZCA BİR VAKA MI? / 223

Hitler'in Alman Milleti Tarihindeki Yeri • "Kamuoyu Görüşü" Problemi • Hitler ve Nazi İmparatorluğu Tarihi • Muhafazakarlar • İşçi Sınıfı • Direniş

8 - AÇIK VE GİZLİ HAYRANLARI VE SAVUNUCULARI / 251

Hitler'in Olduğundan Daha İyi Gösterilmesine Yönelik Temel Argümanlar • Taraftarlarının İzafi Hiyerarşisi - Argümanları

9 - TARİH PROBLEMİ / 269

Pieter Geyl'in 1944 Yılındaki Sorusu • Napolyon'la Karşılaştırma • "Büyüklik" Kavramının Semantik Problemi • Hitler'in Felakete Götüren Sonuçları • Kalıcı Sonuçları • Yirminci Yüzyıl ve Modern Çağ'ın Sonundaki Yeri

Bibliyografya Notları ve Kısaltmalar / 301

Önsöz ve Teşekkür

Adolf Hitler, birden fazla sebepten dolayı, yirminci yüzyıl tarihinin en olağan dışı şahsiyetiydi. Örneğin; onsuz İkinci Dünya Savaşı düşünülemezdi ve hâlâ da onsuz anlaşılamaz. Bu kitapta ortaya çıkan Hitler portresi, karakteri ve kariyeri hakkındaki genel varsayımlardan çok daha karmaşık unsurları, daha doğrusu soruları içermektedir. Bu durum onun dünya sahnesinden silinmesinden bu yana geçen yarım asırdan fazla bir zaman zarfında gelişen bir bakış açısının neticesi değildir; büyük ölçüde yarım asır süren titiz araştırmaların sonucudur. Bu araştırmalara en değerli katkıları Alman tarihçiler yapmıştır. Bu kitap, bir tarihin tarihidir: Hitler hakkında, birçok biyografi yazarının çok çeşitli eserlerinden ortaya çıkan bilgilerimizin evrimi tarihi... Elbette bu yazarların yorumlarında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu yüzden eserimizde bu farklılıklara yönelik önemli ve bir takım sorular gündeme getirilmiştir.

“Hitler Problemi”nin oldukça yeni yorumuna ilişkin yakın dönemlerdeki bir değerlendirme, Joachim Fest’in 1973 yılında yayınlanan büyük *Hitler* biyografisinin yeni baskısına yazdığı takdim yazısında gizlidir. Bu kitabın 1. Bölümünde Fest’in biyografisinin, en iyi geniş ölçekli Hitler biyografisi olduğu görüşümü belirtiyorum. Yine de bu yeni takdimdeki (7 Ekim 1995 tarihli *Frankfurter Allgemeine*’de de yayınlandı) Fest’in bazı açıklamaları mizakereye açıktır. (Yazım tarzı da 1973 yılında yayınlanan kitabın diline kıyasla çok net değildir.) Elbette bu yeni takdim

Hitler'in itibarının iadesi mahiyetinde değildir. Bir yazarın yeniden düşünmesi ve neredeyse yirmi beş yıl önce yazdıklarını revize etmesi doğaldır ve hoş görülebilir. Ancak 1994 tarihli takdim yazısında Fest, Hitler portresinin gittikçe daha "belirsiz" hale geldiğini; Hitler'in hâlâ "çağdaşımız" olduğunu; "çağdaşlık gölgelerinin gittikçe daha çok derinleştiğini"; Hitler'in yükselişinin komünizm tehlikesine karşı bir tepki olarak anlaşılması gerektiğini (Fest'in 1986 gibi yakın bir tarihte kendisiyle ilişkilendiği ve bu metinde birkaç yerde daha ayrıntılı ele alınacak olan bir tez); Hitler hakkında "tabu" olarak kalan sorular ve konular bulunduğunu ve Hitler'in "tamamen tarihsel hale gelmediğini" yazmaktadır. Fest, Hitler'in gereğinden fazla "şeytanlaştırıldığı" ve Hitler'in "tarihselleştirilmesi" gerektiğini belirtmektedir. Hitler'in şeytanlaştırılması birçok soruyu beraberinde getirmektedir ve büsbütün bir Hitler probleminin halının altına süpürülmesi anlamına geldiği doğrudur. Ancak Hitler'in "tarihselleştirilmesi" çok iddialı bir söz olup bu kitabı yazma sebebidir diyebilirim. Zaten başlığı da bunu gayet iyi anlatmaktadır.

Bu kitap bir Hitler biyografisi değildir; Hitler tarihinin tarihçesidir ve onun biyografilerinin tarihçesidir aynı zamanda. Bu konu sona ermemiş bir hikayedir aslında. Çünkü tarihsel bakış açımız daima değişime açıktır. Gelecek elli yıl içinde daha çok Hitler biyografisinin piyasaya çıkacağı ve bunların içerisinde bazılarının bakış açılarının oldukça yeni ve hatta değerli olabileceği, bunun tek sebebinin de yeni keşfedilecek belgeler olmayacağı hususunda şüphe yoktur; bu gelişme kaçınılmazdır. Ancak bu durum, önceki çalışmaların yenilerinden daha az "tarihsel" olduğu anlamına gelmez. Yalnızca "bilimsel" alanın aksine, tarih araştırması ve yazımında nihai neticeler yoktur denilebilir. Tarihin maksadı, genellikle bir dönemin olaylarını kesin olarak anlatımdan çok, problemlerin tarihsel tanımı ve anlaşılmasıdır. Kusursuz olmaktan çok bir anlayışa ulaşmaktır. Çünkü geçmişe dair bilgimizin mükemmel olması mümkün değilse de, geçmişin akla yatkın ve düzenli bir şekilde anlaşılmasına gücümüz yeter.

Biyografi ve tarih eserlerinin gayesi; bilhassa “Hitler problemi-ne” uygulanabilecek genel bir açıklama bulmaktır. Hitlere dair, biyografi yığınları ve tarihsel araştırmalar o kadar çöktür ki, herhangi bir eserin kusursuzluk iddiası hem yanıltıcı hem de uygunsuz olacaktır. Bu kitap Hitler’e ilişkin önemli ve etkileyici biyografiler ve biyografik araştırmaları ele almaktadır. Ayrıca bazı problemlerin anlaşılmasına ilişkin önemli ayrıntılar içeren veya başka yönlerden katkı yapan birçok başka kitap, araştırma ve makaleyi de içermektedir. Eser birkaç yeni arşiv kaynağına dayansa da, küstahlık sayılması riskini de göze alarak, bu problemlere ilişkin onlarca yıldır süren araştırma ve tefekkürün de bir sonucu olduğunu belirtmem gerekir. Bununla birlikte ‘İçin-dekiler’ bölümünde görünen problemleri de ele almaktadır. Sonuç olarak; Hitler biyografilerinin farklılıkları ve evrimleriyle birlikte, kaçınılmaz olarak bu problemlere ilişkin kendi düşünce ve değerlendirmelerimi de içerecektir. Bu açıdan kitabın birçok sayfasında, önceki eserlerimde yer alan tarihsel anlayış prensipleri doğru biçimde uygulanmıştır: *Historical Consciousness* (1968, 1984, 1994), *The Last European War, 1939-1941* (1976) ve *The Duel*¹ (1991). Bu prensipler motifler ve maksatlar, ırkçılık ve milliyetçilik, milliyetçilik ve vatanseverlik, kamuoyu görüşü ve popüler duygular, Nasyonal Sosyalizm ve Faşizm arasındaki farklılıklar gibi sorunları ilgilendiren prensiplerdir (Bunlara Ernst Nolte ve Hannah Arendt ile sonrasında Joachim Fest gibi farklı yazarlarla karşılaştırma, “totaliterlik” kategorisi altında, Nasyonal Sosyalizm ile komünizm arasında çizilen akla yatkın olmayan paralellikler; Stalin ile Hitler arasında çizilen paralellikler de dahildir).

Bana yardım eden kişilere minnettarlığımı iletmeyi bir borç bili-rim: Bunların başında Almanya’daki çalışmalarımı kolaylaştıran The Earthart Vakfı gelir. Asıl teşekkürüm Institut for Zeitgesch-hichte’ye ve onun mükemmel, mükemmel olduğu kadar da dost canlısı arşivci Hermann Weiss’edir (ayrıca geçici asistanım Katja

---

1 Türkçede *Hitler Churchill Düellosu* olarak yayınlandı. Ketebe Yayınları, 2019. (e.n.)